

คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

รายงานการประชุม

คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้

ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕

วันศุกร์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๓๐ น.

โดยวิธีการประชุมทางไกล (Video Conference) ผ่านระบบ Cisco Webex Meetings

ผู้มาประชุม

๑.	ปลัดกระทรวงยุติธรรม
ศาสตราจารย์พิเศษวิศิษฏ์ วิศิษฏ์สรอรรถ	ประธานอนุกรรมการ
๒.	ผู้แทนสำนักงานศาลปกครอง
นายเจตน์ สถาวรศิลป์พร
ที่ปรึกษาสำนักงานศาลปกครอง	อนุกรรมการ
๓.	ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด
นายบุญชูฐานันท์ ทัดทูน
อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด	อนุกรรมการ
๔.	ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
พล.ต.ต.คมกฤษ ไร่สืบขาว
ผู้บังคับการกองคดีอาญา	อนุกรรมการ
๕.	ผู้แทนสำนักงานประมาณ
นางสาวณัฐฐินี เกิดสุขคนธ์
นิติกรชำนาญการพิเศษ	อนุกรรมการ
๖.	ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
นายวรกร โอภาสนันท์
ผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง	อนุกรรมการ
๗.	ผู้แทนสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
นางสาวสาวิตรี ชำนาญกิจ
รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี	อนุกรรมการ
๘.	ผู้แทนสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
นายพงศ์ธร ทองด้วง
ผู้อำนวยการส่วนนิติการ กองกฎหมาย	อนุกรรมการ
๙.	ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติ
นายภูเทพ ทวีโชติธนากุล
ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.	อนุกรรมการ

๑๐. ผู้แทนคณบดีคณะนิติศาสตร์ของภาครัฐซึ่งเป็นกรรมการ
ในคณะกรรมการฯ
นางสาวนันทมน คงเจริญ
คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อนุกรรมการ
๑๑. ผู้แทนคณบดีคณะนิติศาสตร์ของภาคเอกชนซึ่งเป็น
กรรมการในคณะกรรมการฯ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตนชื้อสกุล
คณบดีคณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
อนุกรรมการ
๑๒. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานอนุกรรมการให้ความเห็นชอบ
นายณัฐนันท์ สุวรรณมณี
ทนายความ
อนุกรรมการ
๑๓. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานอนุกรรมการให้ความเห็นชอบ
ศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อนุกรรมการ
๑๔. ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
พ.ต.ท.พงษ์ธร ธีบุญศิริ
อนุกรรมการ
๑๕. ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย
นายชัยวัฒน์ รุ่งเล็ก
รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๖. ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย
นางชัตติยา รัตนติลก
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๗. ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย
นางสาวสุดาพร สุกุลดี
นิติกรชำนาญการพิเศษ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม

๑. ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม
นายสรวิศ ลิ้มปั้งซี่
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักประธานศาลฎีกา
ติตราชการ
๒. ผู้แทนสภาทนายความ
นายเกียรติศักดิ์ เหลืองอังกูร
อุปนายกฝ่ายช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย
ติตราชการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. พ.ต.ต.ดร.ชวันสถ์ เจนการ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๒. นางสาวทัศนาวลัย กุสุโมทย์
กรมบังคับคดี
๓. นางสาวปริญานุช สันติวงษ์
สำนักงานกิจการยุติธรรม
๔. นางสุพิชฌาย์ ญาณวรสิทธิ์เดช นุชทัต
สำนักงานกิจการยุติธรรม
๕. นางสาวกัลยา ถ้ำทอง
สำนักงานกิจการยุติธรรม

๖.	นางสาวพิชญ์สินี พฤษภพ	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๗.	นางสาววรรณนธ์ บรรณมาศ	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๘.	นายเทอดพงศ์ ธรรมเสนา	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๙.	นางสาวรลิตตาภา ศรเสณี	สำนักงานกิจการยุติธรรม

เริ่มประชุม เวลา ๑๓.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ
ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม
ฝ่ายเลขานุการฯ ได้เสนอรายงานการประชุมคณะกรรมการพัฒนากฎหมายและ
การบังคับใช้ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๔ ให้ที่ประชุมรับรอง

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้
ครั้งที่ ๕/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๔ โดยไม่มีการแก้ไข

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

๓.๑ ความคืบหน้าร่างพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ
ในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.

ในคราวการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๒๗ (สมัยสามัญ
ประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา
ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่ ๑ รับหลักการของร่างพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระ
ทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และมีมติให้ตั้ง
คณะกรรมการวิสามัญจำนวน ๒๕ คน เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยกำหนดการแปรญัตติ
ภายใน ๗ วัน ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญ

มติที่ประชุม รับทราบ

๓.๒ ความคืบหน้าร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (เพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
มีสาระสำคัญเป็นการปรับเพิ่มเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาจากเดิม ๑๐ ปี แก้ไขเป็น ๑๒ ปี โดย
เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๓ และมาตรา ๗๔ ขณะนี้ได้ผ่านความเห็นชอบของ
รัฐสภาแล้ว และอยู่ระหว่างการตรวจทานของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อม
ถวายพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป นอกจากนี้ สืบเนื่องจากใน
คราวการประชุมคณะกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม
๒๕๖๔ ที่ประชุมได้มีมติเรื่อง การเตรียมความพร้อมในการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยเห็นควรให้ดำเนินการเตรียมความพร้อมหากกฎหมายฉบับนี้มีผลใช้
บังคับโดยการหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการเตรียมความพร้อมผ่านที่ประชุมคณะกรรมการ
ประสานและพัฒนาระบบงานยุติธรรม และเมื่อต้องมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายให้นำเข้าสู่การ
พิจารณาของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ต่อไป ในกรณีนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ ได้แจ้งมติที่

ประชุม...

ประชุมดังกล่าว และจัดส่งข้อมูลร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ให้ฝ่ายเลขานุการฯ คณะอนุกรรมการประสานและพัฒนาระบบงานยุติธรรม ทราบและรับไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องแล้ว

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

๔.๑ แผนการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

สืบเนื่องจากการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๔ ที่ประชุมได้มีมติมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ จัดทำแผนการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้มีความชัดเจนในรายละเอียดของแผนงาน และให้นำมาเสนอต่อคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้พิจารณาในการประชุมครั้งถัดไป ภายในกำหนด ๑ เดือน โดยควรต้องมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) แผนการดำเนินงานภายหลังการดำเนินโครงการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย

(๒) แผนการดำเนินงานการเสริมสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เช่น การทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ช่องทางในการเผยแพร่กฎหมาย และการประเมินผล

(๓) ศึกษาเพิ่มเติมประเด็นเนื้อหากฎหมายที่จะนำไปพัฒนาสื่อเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม โดยมีประเด็นกฎหมายที่น่าสนใจ เช่น กฎหมายว่าด้วยหนี้ กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ กฎหมายเกี่ยวกับการทำธุรกรรมออนไลน์ กฎหมายเกี่ยวกับการฉ้อโกง กฎหมายเกี่ยวกับพระสงฆ์ รวมถึงปัญหาการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

(๔) ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนากฎหมาย โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ การลดทอนความเป็นอาชญากรรม (Decriminalization)

ฝ่ายเลขานุการฯ ขอเรียนว่า เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามมติที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๔ จึงได้มีการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งกำหนดแผนการดำเนินงานให้มีความชัดเจนในรายละเอียด ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ฝ่ายเลขานุการฯ ได้กำหนดเรื่องที่จะเข้าสู่การพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ ที่สำคัญ คือ ร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. โดยพิจารณาประเด็นทบทวนร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวตามประเด็นข้อสังเกตจากที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๔ ซึ่งจะได้มีการพิจารณาในวาระเพื่อพิจารณาที่ ๔.๒ การทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย การเสริมสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการฯ ตามคำสั่งคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ที่ ๔/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙ เรื่อง ปรับปรุงคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ในส่วนของการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มติหรือคำสั่งคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และการกำหนดแนวทาง รูปแบบ และวิธีการเพื่อสร้างการรับรู้/การเผยแพร่กฎหมายให้กับประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. แผนการดำเนินงานทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย

ในการดำเนินการเพื่อทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย สืบเนื่องมาจากกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน มีเป็นจำนวนมากและบางฉบับมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างก้าวกระโดดอยู่ตลอดเวลา อีกทั้ง ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยรวม ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้และเพิ่มต้นทุนในการบังคับการตามกฎหมาย นอกจากนี้ ยังทำให้ประชาชนถูกจำกัดหรือลิดรอนสิทธิเสรีภาพ มีภาระตามกฎหมายที่ไม่จำเป็น และเข้าถึงกฎหมายได้ยาก จึงควรมีการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายให้มีความทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของสังคมและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับสภาพการณ์ของปริมาณกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบัน สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าว จึงได้กำหนดแผนการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ดังนี้

๑.๑ สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ดำเนินการจัดทำโครงการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย (ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ด้วยวิธีการจ้างที่ปรึกษา) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาให้ทราบแนวทาง ขั้นตอน หลักเกณฑ์ในการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย โดยศึกษาทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ๒) เพื่อศึกษาให้ทราบจำนวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่สมควรให้มีการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย รวมถึงจัดลำดับความสำคัญของกฎหมายที่ควรมีการทบทวนความเหมาะสมตามลำดับ พร้อมทั้งข้อเสนอในเรื่องของการดำเนินการต่อกฎหมายนั้น ๆ ว่าควรมีการยกเลิก หรือแก้ไขปรับปรุง หรือยังให้คงกฎหมายดังกล่าวไว้ หรือวิธีการอื่นใด เช่น ร่วมกับกฎหมายอื่นและแนวทางการดำเนินการรวมถึงระดับความเร่งด่วนของการดำเนินการต่อกฎหมายนั้น ๆ และ ๓) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย

ผลที่คาดว่าจะได้รับภายหลังการดำเนินโครงการเสร็จสิ้น คือ ๑) แนวทาง ขั้นตอน หลักเกณฑ์ ในการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย ๒) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่สมควรได้รับการทบทวน ความเหมาะสมของกฎหมาย โดยมีการจัดลำดับความสำคัญของกฎหมายที่ควรมีการทบทวนความเหมาะสม ๓) ข้อเสนอในการยกเลิก หรือแก้ไขปรับปรุง หรือยังให้คงกฎหมายดังกล่าวไว้ หรือวิธีการอื่นใด รวมถึงระดับความเร่งด่วนของการดำเนินการต่อกฎหมายนั้น ๆ ๔) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแนวทางในการประเมินกฎหมาย และ ๕) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการยกเลิก หรือแก้ไขปรับปรุง หรือดำเนินการวิธีอื่นใด เช่น ร่วมกับกฎหมายอื่นในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการทบทวนกฎหมาย

ทั้งนี้ ในเรื่องของการลดทอนอาชญากรรม (Decriminalization) หรือการยุติบทลงโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำบางอย่างลง สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้ตระหนักและเห็นว่าโดยที่กฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน มีเป็นจำนวนมาก และกฎหมายที่บังคับใช้ส่วนใหญ่จะมีการบัญญัติหรือกำหนดฐานความผิดทางอาญาสำหรับการกระทำต่างๆ ที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมาย จึงทำให้เกิดแนวคิดในการพิจารณาว่าการกำหนดความผิดที่มีโทษทางอาญาในปัจจุบันนั้น มีมากเกินไป จนก่อให้เกิดปรากฏการณ์ กฎหมายอาญาเพื่อ (over criminalization) นั่นคือมีกฎหมายที่มีโทษทางอาญาที่มากเกินไป หรือในอีกนัยหนึ่งอาจจะหมายถึงกรณีที่มีโทษ ทางอาญานั้นมีประโยชน์ไม่เท่าภาระต้นทุนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ต้องเสียไป ทั้งที่โดยหลักการแล้วการกำหนดความผิดและโทษทางอาญานั้น จะกระทำได้เฉพาะการกระทำที่กระทบต่อสังคมโดยรวมและจำเป็นอย่างยิ่งยวด อีกทั้งในการกำหนดโทษทางกฎหมายอาญาที่ดีนั้นต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับความผิด โดยหากเป็นความผิดร้ายแรง บทลงโทษที่ได้รับก็อาจต้องรุนแรง แต่หากเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง บทลงโทษก็ต้องลดหลั่นลงไปตามสัดส่วน โดยจะต้องอยู่ภายใต้หลักความได้สัดส่วน (proportionality) ของโทษกับความร้ายแรง (criminality)

ของความผิดและคำนึงถึงความเป็นภาวะวิสัย (objectivity) ของฐานความผิดเป็นหลัก และจะต้องพิจารณาถึง “คุณธรรมทางกฎหมาย” เปรียบเทียบกันว่าเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม หรือส่วนบุคคล อีกทั้งจะต้องมีการบัญญัติโทษให้สอดคล้องสัมพันธ์กันซึ่งจะช่วยส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงควรมีการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายที่มีบทกำหนดโทษทางอาญา เพื่อยกเลิกกฎหมายที่ไม่เหมาะสม ไม่จำเป็น อันจะเป็นการแก้ไขสภาพกฎหมายอาญาเพื่อซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คดีชั้นศาลและผลิตนักโทษเข้าสู่เรือนจำเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้สำนักงานกิจการยุติธรรมได้มีการกำหนดแผนการดำเนินการ ศึกษาวิจัยโครงการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายที่มีบทกำหนดโทษทางอาญาดังกล่าว ไว้ในงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

อย่างไรก็ดี ภายหลังจากที่มีการดำเนินโครงการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายเสร็จสิ้น ฝ่ายเลขานุการฯ จะได้มีการนำบทสรุป/ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการวิจัยเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

๑.๒ ในปัจจุบันมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาการขายนอตตลาดสืบเนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการบังคับคดีโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๖๐ ครั้งล่าสุด เพื่อแก้ปัญหาการบังคับคดีที่เดิมเป็นไปโดยล่าช้าและไม่ประสบผลสำเร็จ และปรับปรุงวิธีการขายนอตตลาดให้มีกลไกในการผลักดันทรัพย์สินออกขายนอตตลาดได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตามแม้จะได้มีการแก้ไขปรับปรุงขั้นตอนและวิธีการในการบังคับคดีและการขายนอตตลาดไปแล้วปัจจุบันก็ยังมียุติธรรมการขายนอตตลาดเป็นเวลานานอยู่อีกเป็นจำนวนมาก จึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาทบทวนถึงกฎหมายในเรื่องดังกล่าว ว่ากฎหมายเรื่องการบังคับคดีและการขายนอตตลาดที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะได้มีการพิจารณาในระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่น ๆ แนวทางการแก้ไขปัญหายุติธรรมการขายนอตตลาด ต่อไป

๒. แผนการเสริมสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ปรับปรุงแก้ไขแผนการเสริมสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมสืบเนื่องจากมติที่ประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๔ โดยรวมสื่อทุกช่องทางที่สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันและพัฒนาช่องทางการเผยแพร่ใหม่ให้มีความหลากหลายมากขึ้น พร้อมทั้งมีการขอความร่วมมือจากสำนักงานยุติธรรมจังหวัดเพื่อขอให้มีการเผยแพร่สื่อแบบออฟไลน์ในพื้นที่ห่างไกลด้วย และแผนที่จะดำเนินการเสริมสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ในงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ประกอบไปด้วย ๘ กิจกรรม ได้แก่ ๑) Facebook : สำนักงานกิจการยุติธรรม ๒) Youtube : Justice channel.TV ๓) Instagram : Law_Infographic ๔) Twitter : We Are Oja ๕) www.oja.go.th ๖) www.justicechannel.org ๗) TikTok: LAW by OJA ๘) การประสานส่งต่อข้อมูลข่าวสารด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมแก่สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ซึ่งกิจกรรมที่ ๑) - ๖) สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ดำเนินการอยู่แล้วในปัจจุบัน โดยกลุ่มสื่อสารองค์กรส่วนกิจกรรมที่ ๗) - ๘) อยู่ระหว่างการดำเนินการ

ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการตามแผนการเสริมสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน หน่วยงานภาคประชาสังคม กลุ่มนักเรียนนักศึกษา และประชาชนทั่วไป โดยมีเป้าหมายที่จะเป็นศูนย์กลางการกระจายสื่อด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในระดับประเทศ เน้นพัฒนาประสิทธิภาพของสื่อออนไลน์เนื่องจากมีความรวดเร็วในการสืบค้นและประชาชนเข้าถึงได้ง่ายกว่าสื่อในรูปแบบออฟไลน์ ประสานความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนสื่อความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาการบริหารจัดการด้านสื่อและเนื้อหาด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ให้มีความเป็นปัจจุบันและทันต่อความ

ต้องการของสังคมและจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการเข้าถึงสื่อของประชาชนผ่านช่องทางที่สำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการอยู่ โดยจะมีการรายงานผลให้คณะอนุกรรมการฯ ทราบทุก ๔ เดือน

ในส่วนของการดำเนินงานของสำนักงานกิจการยุติธรรมใน ๖ กิจกรรมแรก ได้แก่ ๑) Facebook : สำนักงานกิจการยุติธรรม ๒) Youtube : Justice channel.TV ๓) Instagram : Law_Infographic ๔) Twitter : We Are Oja ๕) www.oja.go.th ๖) www.justicechannel.org สำนักงานกิจการยุติธรรม โดยกลุ่มสื่อสารองค์กร ได้มีการดำเนินการสร้างการรับรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมใน ๔ กรอบใหญ่ คือ ๑) ตามมติ ครม. (วันที่ ๑๗ ม.ค. พ.ศ. ๒๕๖๐) เรื่อง แนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ฯ โดยเน้นกฎหมายใหม่ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ กฎหมายที่เด็กและเยาวชนควรรู้ และกฎหมายที่สื่อมวลชนควรรู้ ๒) ตามมติ ครม. (วันที่ ๒๔ ม.ค. พ.ศ. ๒๕๖๐) กรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ ๓) บริการงานยุติธรรม ๔) ประเด็นหลักที่ประชาชนต้องการให้มีการสร้างการรับรู้ เช่น การขอความเป็นธรรมในคดีอาญา กฎหมายเกี่ยวกับปัญหาที่ดินทำกิน/ทรัพยากรธรรมชาติ นิติกรรมสัญญา และการขอระงับข้อพิพาท กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหนี้สิน การบังคับคดีล้มละลาย การคุ้มครองสิทธิ/สิทธิมนุษยชน และการขอรับการเยียวยา การให้คำปรึกษากฎหมาย และประเด็นกฎหมายที่สังคมสนใจ (Hot Issue) โดยเครื่องมือและสื่อต่าง ๆ ที่สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ใช้ในการดำเนินการสร้างการรับรู้ ได้แก่ Infographics สมุดภาพ infographic คู่มือป้องกันอาชญากรรม VDO Motion Graphic CD เสียงความรู้กฎหมาย Box Set ชุดความรู้กฎหมาย จัดโครงการ/กิจกรรมในระดับพื้นที่ Website คลังความรู้กฎหมาย เกมจับคนผิด JUSTICE GAME ทั้งนี้ มีช่องทางในการเผยแพร่ผ่านทางรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ และเน้นการเผยแพร่ผ่านทางเครือข่ายเป็นหลัก โดยมีเครือข่ายระดับทางการ เช่น MOU ร่วมกับ สมาคมผู้กำกับภาพยนตร์ไทย สถานีโทรทัศน์ Thai PBS กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เครือข่ายนิติศาสตร์เพื่อสังคม (๑๕ แห่ง) บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) และเครือข่ายประสานความร่วมมือส่งต่อความรู้ เช่น สำนักงานยุติธรรมจังหวัด | ศูนย์ยุติธรรมชุมชน หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โรงเรียนยุติธรรมอุปถัมภ์ | โรงเรียนประจำจังหวัดทั่วประเทศ มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ หอสมุดแห่งชาติทั่วประเทศ ส่วนราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร้านกาแฟเอกชน | ร้านคาเฟ่บอร์ดเกม | นักออกแบบเกม บุคคลหรือสื่อในออนไลน์ที่ได้รับความนิยม ร้านหนังสือนายอินทร์ ๑๕๘ สาขา เป็นต้น

ในการสร้างการรับรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมผ่านทางช่องทาง Online ในแต่ละช่องทางมีผู้ให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง เช่น ๑) Facebook : สำนักงานกิจการยุติธรรม มีผู้ติดตาม ๑๓๗,๔๗๗ คน ๒) Youtube : Justice channel.TV มีผู้ติดตามจำนวน ๒๑,๕๖๑ คน ๓) Instagram : Law_Infographic มีผู้ติดตาม ๒,๒๓๓ คน ๔) Twitter : We Are Oja มีผู้ติดตาม ๓,๓๕๙ คน ๕) www.oja.go.th มีผู้เยี่ยมชม ๘๐,๘๒๑ คน ๖) www.justicechannel.org มีผู้ติดตาม ๑๔๘,๘๔๕ คน

ในส่วนของการสร้างการรับรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมผ่านทางช่องทาง Offline มีการดำเนินการ เช่น เครือข่ายโรงเรียนยุติธรรมอุปถัมภ์ การให้ความรู้กฎหมายผ่านรถให้ความรู้เคลื่อนที่ การแจกสมุดภาพ Infographic การจัดทำ Campaign ส่งความรู้กฎหมายกลับบ้าน เครือข่ายนักสร้างสรรค์สื่อฯ Box Set ชุดความรู้กฎหมาย เกมจับคนผิด JUSTICE GAME สื่อเสียง “กฎหมายง่ายจัง แค่ฟังก็เข้าใจ”

ประเด็นอภิปราย

๑. แผนการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ

(๑) ในการดำเนินการจัดทำโครงการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ระยะเวลา และจะมีผลลัพธ์ที่จะกลับมาให้คณะอนุกรรมการฯ พิจารณาอีกครั้งเมื่อใด เนื่องจากระยะเวลาดำเนินกิจกรรมมีระยะเวลาประมาณ ๘ เดือน ซึ่งเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานโครงการจะได้บทสรุป/ข้อเสนอแนะงานวิจัย เช่น ยกเลิกกฎหมาย แก้ไข/ปรับปรุง หรือดำเนินการวิธีอื่น เช่น รวมไว้ใน

กฎหมายอื่น และจะได้มีการนำเข้าสู่ที่ประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้เพื่อมอบหมายหน่วยงานผู้รับผิดชอบดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง และนำเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ต่อไป

(๒) นอกจากการพิจารณาทบทวนเรื่องร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. แล้ว ยังมีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ คือ ปัญหาเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่คาดว่าจะได้มีการพิจารณาในวาระที่ ๕ เรื่องอื่น ๆ หากคณะอนุกรรมการฯ เห็นสมควรก็สามารถนำเข้ามาเป็นแผนของคณะอนุกรรมการฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้

(๓) ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม มีการดำเนินการอยู่ในหลายที่ เช่น คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ หากมีการไปพิจารณาและนำมาสังเคราะห์เพื่อหยิบยกประเด็นเข้ามาสู่การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ จะเป็นประโยชน์ในการสร้างประเด็นในการพัฒนา เช่น การพิจารณาคดีออนไลน์ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การบังคับคดีออนไลน์ เป็นต้น

๒. แผนการเสริมสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

(๑) แผนการเสริมสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ควรต้องมีการกำหนดเป้าประสงค์ว่าต้องการให้รับรู้เรื่องอะไร และกลุ่มเป้าหมายเป็นใคร มีจำนวนมากน้อยเพียงใด เพื่อจะนำไปสู่การกำหนดวิธีการทำงานว่า ช่องทางในการสร้างการรับรู้ควรมีช่องทาง และท้ายที่สุดต้องมีการวัดผลโดยดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (Key Performance Indicator : KPI) โดยใช้วิธีการวัดประสิทธิผลว่ามีการรับรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมหรือไม่ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้เพื่อปกป้องตนเองได้หรือไม่ ซึ่งการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (Key Performance Indicator : KPI) จะต้องมีการเชื่อมโยงกับกิจกรรมที่จะมีการดำเนินการ นอกจากนี้ ควรต้องมีการคำนึงถึงเนื้อหารายละเอียดของสื่อในการสร้างการรับรู้แต่ละประเภท ซึ่งจะต้องให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายด้วย

(๒) สำนักงานกิจการยุติธรรมได้กำหนดวิธีการวัดผลที่เป็นรูปธรรมของช่องทางการเผยแพร่สื่อในแต่ละประเภทไว้ดังนี้

- ประเภทสื่อออนไลน์ เช่น Facebook, YouTube จะใช้วิธีการวัดผลสัมฤทธิ์ด้านประสิทธิภาพในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเสริมสร้างความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของสำนักงานกิจการยุติธรรม วัดจากจำนวนการเข้าถึงแหล่งข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละช่องทางที่จัดไว้ โดยการประเมินผลการดำเนินงานนั้น จะใช้เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ วัดจากกลุ่มเป้าหมายที่เข้าสื่อออนไลน์จำนวน ๒๐ คน และด้านประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมแก่กลุ่มเป้าหมาย วัดจากผลคะแนนตามวิธีการในการประเมินผลที่จัดเตรียมไว้ เช่น เกมถาม - ตอบ เป็นต้น และวัดความรู้ความเข้าใจจากผลคะแนนที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗๐ ถือว่าการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมแก่กลุ่มเป้าหมายมีประสิทธิภาพ

- ประเภทสื่อออฟไลน์ เช่น การให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่โดยตรง ดำเนินการโดยสำนักงานยุติธรรมจังหวัด (สำนักงานยุติธรรมจังหวัดมีแผนการดำเนินโครงการยุติธรรมเคลื่อนที่) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของสำนักงานยุติธรรมจังหวัดจะเป็นประชาชนทั่วไป อาศัยอยู่ที่กำนันผู้ใหญ่บ้าน ศูนย์ยุติธรรมชุมชน สถานศึกษา หรือร่วมกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ ในการดำเนินการ โดยจะใช้วิธีการวัดผลสัมฤทธิ์ด้านประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมแก่กลุ่มเป้าหมายวัดโดยแบบประเมินผลการสอบถามความรู้กฎหมายจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะทำการประสานขอผลการประเมินจากสำนักงานยุติธรรมจังหวัดในแต่ละจังหวัด และวัดความรู้ความเข้าใจจากผลคะแนนที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗๐ โดยเครื่องมือ ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ และด้านความพึงพอใจในการเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จะประเมินจากจำนวนงานรับบริการหรือความพึงพอใจ หรือสังเกตการณ์จาก

พฤติกรรมของประชาชนที่มาติดต่องานในสำนักงาน โดยจะมีการให้ประชาชนกรอกแบบสำรวจเพื่อประเมินว่าได้รับความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายผ่านช่องทางใด และพึงพอใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่หรือไม่

มติที่ประชุม รับทราบแผนการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ และมีข้อเสนอแนะในส่วนของแผนการเสริมสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม โดยเห็นควรให้มีการวัดประสิทธิผลของช่องทางการเผยแพร่สื่อแต่ละประเภท ซึ่งต้องมีการเชื่อมโยงกับกิจกรรมที่จะดำเนินการ พร้อมทั้งมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ไปพิจารณาประเด็นกฎหมายที่น่าสนใจที่จะนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ ต่อไป

๔.๒ ร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ.

สืบเนื่องจากการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนามาตรฐานกฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๔ ฝ่ายเลขานุการฯ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. ที่ปรับแก้ไขตามข้อสังเกตของที่ประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนามาตรฐานกฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๔/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๔ เข้าสู่ที่ประชุมเพื่อทราบ และจะได้นำร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อสังเกตของที่ประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนามาตรฐานกฎหมายและการบังคับใช้ เข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ครั้งที่ ๒/๒๕๖๔ ในวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๔ เพื่อพิจารณาและนำเข้าสู่กระบวนการตามขั้นตอนเพื่อเสนอร่างกฎหมายต่อไป

ซึ่งเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๔ ฝ่ายเลขานุการฯ ได้นำร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. เข้าสู่วาระเพื่อพิจารณาของที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ครั้งที่ ๒/๒๕๖๔ ซึ่งที่ประชุมมีมติมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ กลับไปทบทวนหรือปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. ตามข้อสังเกตของคณะกรรมการ รวมทั้งจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องตามแนวทางการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและเสนอในวาระเพื่อพิจารณาอีกครั้งในการประชุม กพยช. ครั้งต่อไป ทั้งนี้ที่ประชุมได้มีการพิจารณาและมีข้อสังเกตในประเด็นสำคัญ ดังนี้

(๑) ความซ้ำซ้อนของร่างพระราชบัญญัติฯ กับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคล

(๒) นิยามคำว่า “ประวัติอาชญากรรม” อาจยังมีความสับสนระหว่าง “ทะเบียนประวัติอาชญากรรม” กับ “ข้อมูลประวัติอาชญากรรม” เนื่องจากข้อมูลประวัติอาชญากรรมเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทั่วไปที่บุคคลทั่วไปก็รับรู้ได้ และหลายหน่วยงานก็มีการจัดเก็บข้อมูลประวัติอาชญากรรม แต่หลักการของร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ ควรต้องคำนึงถึงการสร้างระบบทะเบียนกลาง เป็นการจัดเก็บทะเบียนประวัติอาชญากรรม มีเจ้าภาพในการจัดเก็บ การบริหารจัดการ และมีการรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบ และเมื่อมีการบริหารข้อมูลแล้ว จะมีการนำไปสู่การเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรรม ไม่ใช่กรณีสื่อมวลชนนำข้อมูลข่าวการกระทำผิดไปเผยแพร่

(๓) การกำหนดบุคคลที่จะเป็นนายทะเบียน กรมพระธรรมนูญเห็นว่าควรให้เจ้ากรมพระธรรมนูญกลับมาเป็นนายทะเบียนตามร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับเดิม เนื่องจากกรมพระธรรมนูญมีการจัดเก็บประวัติอาชญากรรมของจำเลยในศาลทหารเช่นกัน

(๔) คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลประวัติอาชญากรรม ตามมาตรา ๘ ไม่ควรมีแต่หน่วยงานราชการอย่างเดียว ควรต้องมีผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

(๕) ในร่าง...

(๕) ในร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา ๑๒ การที่บุคคลจะเกิดสิทธิปฏิเสธในการมีอยู่ของประวัติอาชญากรรมของตนได้ บุคคลนั้นต้องทราบก่อนว่าตนมีประวัติอาชญากรรม ซึ่งกว่าจะทราบอาจเกิดความเสียหายขึ้นมาแล้ว จึงต้องพิจารณาว่าสิทธินี้จะก่อให้เกิดความเสียหาย

(๖) การเปิดเผยข้อมูลประวัติอาชญากรรมหรือข้อมูลเกี่ยวกับการต้องหาคดีอาญาไว้ตามอำนาจหน้าที่ต่อหน่วยงานที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๑๓ ควรให้รวมถึงการเปิดเผยต่อองค์กรวิชาชีพด้วย เนื่องจากการเปิดเผยประวัติอาชญากรรมไม่ได้ใช้เฉพาะกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น แต่รวมถึงหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบประวัติในการไปประกอบอาชีพด้วย

(๗) การปรับปรุงแก้ไขฐานความผิดที่จำเป็นต้องเปิดเผยโดยตลอด โดยความผิดเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อตำแหน่งหน้าที่ในมาตรา ๑๗ ไม่ควรเป็นความผิดที่ต้องดูพฤติการณ์ แต่ควรให้เป็นความผิดร้ายแรงตามมาตรา ๑๖

ประเด็นอภิปราย

๑. ความซ้ำซ้อนของร่างพระราชบัญญัติฯ กับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(๑) ข้อมูลที่จะจัดเก็บในร่างพระราชบัญญัติฯ นี้จะจำกัดเฉพาะข้อมูลของบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดในคดีอาญา บุคคลที่จะยื่นคำร้องขอให้มีการเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยประวัติอาชญากรรมก็จะอยู่ในกระบวนการตามร่างพระราชบัญญัติฯ นี้เช่นเดียวกัน หากนายทะเบียนพิจารณาแล้วเห็นว่าให้เปิดเผยหรือไม่ให้เปิดเผยข้อมูลประวัติอาชญากรรมอย่างไร จะต้องคำนึงถึงการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือไม่ ส่วนความซ้ำซ้อนกับระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๓๒ การพิมพ์ลายนิ้วมือ นั้นเป็นคนละประเด็น เนื่องจากข้อมูลที่ตำรวจจัดเก็บจะไม่ได้เป็นข้อมูลประวัติอาชญากรรมในความหมายของร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ เพราะจะเป็นเพียงข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินคดีของตำรวจ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ หากร่างพระราชบัญญัติฯ นี้มีผลใช้บังคับแล้ว กรณีที่บุคคลต้องการขอตรวจสอบประวัติอาชญากรรม ตำรวจยังคงสามารถเปิดเผยได้หรือไม่

(๒) ร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ ไม่ซ้ำซ้อนกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แต่สิ่งสำคัญ คือ ต้องพิจารณาถึงความเชื่อมโยงระหว่างร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ กับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ จะเป็นข้อมูลทั่วไป และมีการกำหนดให้ “ประวัติอาชญากรรม” เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยหลักจะห้ามมิให้เปิดเผย รวมไปถึงการจัดเก็บข้อมูลของผู้ต้องหาในคดีอาญาด้วย ซึ่งร่างพระราชบัญญัติฯ นี้จะจำกัดเฉพาะข้อมูลของบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดเท่านั้น จะไม่ครอบคลุมถึงข้อมูลอื่น ๆ และจำเป็นต้องมีการบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติฯ หรือไม่ว่าร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ไม่รวมถึงข้อมูลในส่วนอื่น ๆ และในส่วนของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ จะไม่เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ เพราะใช้กับกรณีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คดีอาญา

(๓) ข้อมูลที่จัดเก็บในร่างพระราชบัญญัติฯ นี้เป็นข้อมูลเฉพาะ และมีคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลประวัติอาชญากรรม ซึ่งมีการกำหนดให้คำสั่งของนายทะเบียนเป็นที่สุดไว้ในร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา ๖ แล้ว หากไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของนายทะเบียน สามารถไปฟ้องต่อศาลปกครองได้ โดยที่ไม่ต้องมีการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการตามร่างพระราชบัญญัติฯ นี้

(๔) ข้อมูลประวัติอาชญากรรม ถือว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งหากเป็นข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป การที่มีกฎหมายเฉพาะว่าให้กระทรวงยุติธรรมในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะไม่เป็นปัญหา แต่กรณีข้อมูลประวัติอาชญากรรมเป็นข้อมูลที่อ่อนไหว ที่มีมาตรการพิเศษ อำนาจของผู้ควบคุมข้อมูล สิทธิของเจ้าของข้อมูลประวัติอาชญากรรมจะมี

มากกว่า...

มากกว่าข้อมูลทั่วไป จึงจำเป็นต้องพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบเพื่อไม่ให้ขัดกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๒๖ เนื่องจากในมาตรา ๒๖ กำหนดห้ามมิให้มีการจัดเก็บข้อมูลประวัติอาชญากรรม โดยไม่ได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่เป็นไปตามข้อยกเว้น ซึ่งก็ไม่มีข้อยกเว้นในเรื่องความมั่นคง มีแต่เพียงเพื่อประโยชน์สาธารณะที่สำคัญ จึงจำเป็นต้องมีการตีความให้เข้ากรณีนี้ และในมาตรา ๒๖ วรรคท้าย มีเกณฑ์เรื่องข้อมูลประวัติอาชญากรรม แยกออกจากข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปด้วย คือ ในกรณีที่เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับประวัติอาชญากรรมต้องกระทำภายใต้การควบคุมของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือได้จัดให้มีมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด จึงเห็นได้ว่าข้อมูลประวัติอาชญากรรมจะมีมาตรฐานขั้นต่ำที่สูงกว่าข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป ซึ่งต้องไปพิจารณาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้ชัดเจนว่าร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ ต้องมีการกำหนดมาตรฐานให้ไม่ต่ำกว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒

(๕) ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๓๒ การพิมพ์ลายนิ้วมือ เป็นกฎหมายลำดับรอง และข้อมูลประวัติอาชญากรรมที่ตำรวจจัดเก็บยังจัดเก็บได้ไม่ครบถ้วน เพราะมีหลายคดีที่ยังคงอยู่ในหน่วยงานอื่นเป็นผู้จัดเก็บ รวมถึงข้อมูลยังคงไม่เป็นปัจจุบันเนื่องจากปัญหาการประสานงานกับพนักงานอัยการและสำนักงานศาลยุติธรรม อย่างไรก็ตาม ตำรวจจะยังสามารถจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการต้องหาคดีอาญาได้ตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งหากร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ ออกมาใช้บังคับ ตำรวจจะได้ประโยชน์ในการประสานเชื่อมโยงข้อมูลกับสำนักงานศาลยุติธรรม และแก้ไขระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติฯ ที่เกี่ยวข้อง

(๖) กรณีที่ตำรวจต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานอื่น ๆ อาจต้องมีการไปกำหนดระเบียบภายในเพื่อกำหนดมาตรการในการป้องกันมิให้ข้อมูลรั่วไหล ซึ่งอาจต้องเป็นหน้าที่ของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อกำหนดว่าในกรณีที่ส่วนราชการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถดำเนินการได้ไม่ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายนี้ ซึ่งโดยปกติการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานเพื่อการปฏิบัติหน้าที่น่าจะสามารถกระทำได้อยู่แล้วถ้าเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ

(๗) ข้อมูลที่สามารถเปิดเผยได้ตามร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ ต้องเป็นข้อมูลประวัติอาชญากรรมเท่านั้น โดยไม่ได้กำหนดให้สามารถเปิดเผยข้อมูลประวัติการกระทำความผิดได้ ดังนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องดำเนินการตามร่างพระราชบัญญัติฯ นี้เป็นหลักในส่วนของการประวัติการกระทำความผิดที่ตำรวจจัดเก็บ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ กำหนดให้ข้อมูลเกี่ยวกับการต้องหาคดีอาญาที่ตำรวจจัดเก็บจะเปิดเผยได้เฉพาะกรณีตามมาตรา ๑๓ เท่านั้น ไม่สามารถเปิดเผยต่อเจ้าของประวัติหรือหน่วยงานรัฐที่ขอตรวจสอบข้อมูลเพื่อประกอบการรับสมัครเข้าทำงานได้ เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ โดยต้องการให้มีการขอตรวจสอบข้อมูลประวัติอาชญากรรมได้ที่กระทรวงยุติธรรมเพียงแห่งเดียวเท่านั้น

(๘) ในกระบวนการสืบสวนสอบสวน และการพิมพ์ลายนิ้วมือต่าง ๆ ตำรวจยังคงจัดเก็บและมีการประสานเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างตำรวจและอัยการเพื่อใช้ในการเพิ่มโทษหรือเหตุอื่น ๆ ตามกฎหมายได้เช่นเดิม

๒. นิยามคำว่า “ประวัติอาชญากรรม” อาจยังมีความสับสนระหว่าง “ทะเบียนประวัติอาชญากรรม” กับ “ข้อมูลประวัติอาชญากรรม”

ข้อมูลคดีอาญาอื่น ๆ จะถูกแยกออกจากข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรรม โดยข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรรมตามร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ กำหนดให้หมายความถึงเฉพาะข้อมูลของบุคคลที่ศาล (ศาลยุติธรรมและศาลทหาร) มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดในคดีอาญาเท่านั้น นอกนั้น

ไม่ถือว่า...

ไม่ถือว่าเป็นทะเบียนประวัติอาชญากรรม ซึ่งข้อมูลที่ตำรวจและหน่วยงานอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กระทรวงยุติธรรมจัดเก็บจะไม่ได้เป็นข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรรมตามร่างพระราชบัญญัติฯ นี้

๓. การกำหนดบุคคลที่จะเป็นนายทะเบียน

เหตุที่กำหนดให้กระทรวงยุติธรรมโดยปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นนายทะเบียน เนื่องจากกระทรวงยุติธรรมจะมีกรมราชทัณฑ์ที่จะรับผิดชอบจัดเก็บข้อมูลของผู้พ้นโทษ แม้ศาลจะพิพากษาลงโทษแล้ว แต่นักโทษรายนั้นอาจออกจากเรือนจำก่อนกำหนดโทษ ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันจึงอยู่ที่กระทรวงยุติธรรมเป็นหลัก และหน้าที่ของนายทะเบียนจะประกอบไปด้วย ๒ ส่วน คือ หน้าที่ในการบริหารจัดการฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และหน้าที่ในการให้บริการข้อมูลแก่ประชาชน ดังนั้น บทบาทของศาลทหารหรือศาลยุติธรรมยังคงต้องมีการเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างกัน เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของฐานข้อมูลที่จัดเก็บไว้ที่กระทรวงยุติธรรม ซึ่งเจ้ากรมพระธรรมนูญได้รับทราบข้อมูลการชี้แจงดังกล่าวแล้วไม่ขัดข้องหากจะให้กระทรวงยุติธรรมโดยปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นนายทะเบียน

๔. คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลประวัติอาชญากรรม

(๑) การกำหนดให้นายทะเบียนเป็นปลัดกระทรวงยุติธรรมเพียงบุคคลเดียว อาจจะทำให้ยากต่อการพิจารณาวินิจฉัย จึงมีการกำหนดให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลประวัติอาชญากรรมเพื่อพิจารณาข้อเท็จจริงเบื้องต้นและเสนอแนะหรือให้คำปรึกษาแก่นายทะเบียน แต่เมื่อพิจารณาแล้วองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ นี้จะมีแต่หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรมเป็นหลัก ซึ่งควรกำหนดให้มีเจ้าของข้อมูล เช่น สำนักงานศาลยุติธรรม ศาลทหาร และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพราะไม่จำเป็นต้องมีผู้ใช้ข้อมูลซึ่งเป็นหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรมมากเกินไป และกลุ่มที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องความมั่นคง กระบวนการยุติธรรม สิทธิและเสรีภาพ และการดูแลข้อมูล พร้อมทั้งกำหนดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนั้น จึงควรพิจารณาองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ เพิ่มเติมให้รอบด้าน เพื่อไม่ให้มีมาตรฐานที่ต่ำกว่าการเปิดเผยข้อมูลที่อ่อนไหวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ แต่ควรให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น

(๒) ควรมีการกำหนดองค์ประกอบเพิ่มเติมในคณะกรรมการฯ เช่น ผู้แทนของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือผู้แทนของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่ไม่ควรให้มีขนาดใหญ่เกินไป และไม่ควรมีเกิน ๑๑ คน เพราะอาจส่งผลกระทบต่อความล่าช้าในการพิจารณาได้ พร้อมทั้งกำหนดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามาร่วมในการพิจารณาด้วย และควรมีการเพิ่มเติมการได้มาซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ และวาระการประชุมต่าง ๆ รวมถึงหน้าที่ในการตั้งคณะอนุกรรมการ

๕. สิทธิปฏิเสธในการมีอยู่ของประวัติอาชญากรรม

(๑) ตามนิยามคำว่า “ประวัติอาชญากรรม” ของร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ คือ ข้อมูลที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ดังนั้นเมื่อบุคคลถูกดำเนินคดีในศาลไม่มีทางที่เจ้าของประวัติอาชญากรรมจะไม่ทราบถึงข้อมูลประวัติอาชญากรรมของตนเอง เพราะการพิจารณาคดีต้องพิจารณาต่อหน้าจำเลย

(๒) มีข้อกังวลว่าสิทธิปฏิเสธในการมีอยู่ของประวัติอาชญากรรมจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อความเสียหายได้เกิดขึ้นแล้ว อย่างไรก็ตาม ในร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ ได้กำหนดให้มีการเปิดเผยประวัติอาชญากรรมต่อบุคคลผู้เป็นเจ้าของประวัติตามมาตรา ๑๔ ซึ่งจะทำให้เจ้าของประวัติได้ทราบถึงข้อมูลประวัติอาชญากรรมของตน และสามารถนำไปอ้างในการใช้สิทธิปฏิเสธได้ โดยจะต้องมีการสร้างการรับรู้เพื่อให้ประชาชนทราบว่าสามารถที่จะเข้าถึงข้อมูลในส่วนนี้ได้

(๓) ในร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา ๑๒ กำหนดว่า การไม่เปิดเผยประวัติอาชญากรรมตามหมวดนี้ ให้เจ้าของประวัติมีสิทธิปฏิเสธถึงการมีอยู่ของประวัติอาชญากรรมของตนได้ หมายความว่า เมื่อข้อมูลประวัติอาชญากรรมได้เข้าเงื่อนไขการไม่เปิดเผยประวัติอาชญากรรมแล้วตาม

มาตรา ๑๑ เจ้าของประวัติอาชญากรรมที่เคยมีประวัติอาชญากรรมมาก่อนสามารถนำไปอ้างกับหน่วยงานที่รับสมัครเข้าทำงานได้ว่าไม่เคยมีประวัติอาชญากรรมมาก่อน ตามแนวทางของประเทศสิงคโปร์

๖. การเปิดเผยข้อมูลประวัติอาชญากรรมหรือข้อมูลเกี่ยวกับการต้องหาคดีอาญาต่อองค์กรวิชาชีพ

องค์กรวิชาชีพเป็นกรณีที่ต้องมีกฎหมายรองรับอยู่แล้ว ดังนั้นในมาตรา ๑๓ (๓) อาจกำหนดไว้กว้าง ๆ ว่าหากมีกฎหมายกำหนดให้มีการตรวจสอบก็ให้มีการตรวจสอบได้ จึงอาจบัญญัติไว้เพียงว่า “เปิดเผยให้แก่หน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายในการตรวจสอบคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาแต่งตั้งตามที่กฎหมายกำหนด”

๗. การปรับปรุงแก้ไขฐานความผิดที่จำเป็นต้องเปิดเผยโดยตลอด

(๑) จากเดิมความผิดเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อตำแหน่งหน้าที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๗ ที่ต้องให้พิจารณาจากพฤติการณ์ แต่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) มีความเห็นให้ปรับไปอยู่ในมาตรา ๑๖ โดยพิจารณาจากฐานความผิดแต่เพียงอย่างเดียว

(๒) พิจารณาบททวนบทบัญญัติมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ ให้มีความสอดคล้องกันและไม่ทำให้เกิดข้อสงสัยในการตีความบทบัญญัติดังกล่าว

มติที่ประชุม มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ นำข้อสังเกตของคณะอนุกรรมการฯ ในประเด็นการเพิ่มเติมองค์ประกอบของผู้แทนในคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลประวัติอาชญากรรม การกำหนดให้หน่วยงานที่ได้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลตามอำนาจหน้าที่เปิดเผยข้อมูลต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่ตามกฎหมายในการตรวจสอบคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้าม และการพิจารณากำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของการคุ้มครองข้อมูลประวัติอาชญากรรมของร่างพระราชบัญญัติฯ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ไปปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติฯ ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ และนำเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ

แนวทางการแก้ไขปัญหาทรัพย์สินค้างการขายทอดตลาด

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้บังคับใช้มาเป็นระยะเวลานาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจึงอาจทำให้การบังคับคดีมีข้อขัดข้องหลายประการไม่อาจอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้มีความพยายามในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการบังคับคดีโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งถือเป็นการแก้ไขกฎหมายครั้งใหญ่เพื่อแก้ปัญหาการบังคับคดีที่เดิมเป็นไปได้โดยล่าช้าและไม่ประสบผลสำเร็จ และปรับปรุงวิธีการขายทอดตลาดให้มีกลไกในการผลักดันทรัพย์สินออกขายทอดตลาดได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตามแม้จะได้มีการแก้ไขปรับปรุงขั้นตอนและวิธีการในการบังคับคดีและการขายทอดตลาดไปแล้วปัจจุบันก็ยังมีทรัพย์สินค้างขายทอดตลาดเป็นเวลานานอยู่อีกเป็นจำนวนมาก

ข้อมูลสถิติของสิ่งหาริมทรัพย์ค้างขายทอดตลาดจากระบบฐานข้อมูลทรัพย์สินรอการขายของกรมบังคับคดี ณ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ พบว่าปัจจุบันกรมบังคับคดีมีทรัพย์สินค้างการขายทอดตลาดค้างอยู่ในระบบจำนวนมากโดยมีสิ่งหาริมทรัพย์ค้างขายทอดตลาดเกินกว่า ๑๐ ปี ขึ้นไป มากถึงจำนวน ๔๗,๗๕๓ รายการ เป็นมูลค่าทรัพย์สินตามราคาประเมินรวม ๑๖,๓๒๙,๔๑๘,๐๒๗.๙๐ บาท

จากการสำรวจข้อมูลสังหาริมทรัพย์ค้ำการขายทอดตลาดเป็นเวลานานพบว่า ส่วนหนึ่งแล้วยังมีข้อขัดข้องในกระบวนการบังคับคดีแม้จะได้มีการปรับปรุงกฎหมายไปแล้ว และปัญหาสำคัญคือส่วนใหญ่แล้วทรัพย์ที่ค้ำการขายทอดตลาดเป็นเวลานานจะเป็นทรัพย์ที่ด้อยมูลค่าไม่เป็นที่ต้องการของท้องตลาดหรือเป็นทรัพย์ที่มีปัญหาแม้จะได้นำทรัพย์ออกประมูลขายก็ครั้งก็ไม่สามารถนำออกมาขายทอดตลาดได้ เช่น ที่ตาบอด ห้องชุดร้างทั้งตึก ที่ดินถูกตักหน้าดินชาย ที่ชายฝั่งถูกกัดเซาะไม่เหลือสภาพที่ดิน อาคารก่อสร้างผิดแบบ ทรัพย์ที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้แต่มีการนำมาวางเป็นหลักประกันเงินกู้ ทรัพย์ที่มีลักษณะการใช้ประโยชน์เฉพาะ ที่ดินมีการบุกรุก มีผู้มีอิทธิพล หรือผู้ซื้อทรัพย์เกรงว่าจะเกิดอันตราย ฯลฯ ดังนั้นแม้จะนำทรัพย์เหล่านี้ไปประมูลขายก็ครั้งก็จะไม่มีผู้ซื้อทรัพย์ทำให้การนำทรัพย์ออกประกาศขายเป็นภาระงานของเจ้าพนักงานโดยไม่จำเป็น รวมถึงทรัพย์เหล่านี้ก็มักจะถูกทิ้งร้างไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ให้เกิดคุณค่าในทางเศรษฐกิจ เกิดเป็นหนี้เสียซึ่งส่งผลกระทบต่อลูกหนี้และเจ้าหนี้ที่ขาดเงินหมุนเวียนในระบบ และฝ่ายลูกหนี้ที่มีภาระหนี้สิ้นพันตัวไม่สามารถปลดภาระหนี้ได้อันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศและเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคม

ในเบื้องต้นปัญหาดังกล่าวอาจแก้ไขได้ด้วยการบริหารจัดการ แต่อาจมีสาเหตุมาจากข้อกำหนดของกฎหมายด้วยหรือไม่ ที่อาจทำให้การขายทอดตลาดไม่ประสบผลสำเร็จ จึงขอให้คณะอนุกรรมการฯ พิจารณาว่าเป็นประเด็นที่จำเป็นต้องมีการศึกษาทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือไม่ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง นอกจากนี้ การแก้ไขปัญหาทรัพย์ที่มีปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องมีกลไกในการแก้ปัญหาในรูปแบบอื่น ๆ นอกจากการนำมาประมูลขายทอดตลาดเพื่อช่วยให้การบังคับคดีทรัพย์เหล่านี้ประสบความสำเร็จสามารถนำทรัพย์กลับมาหมุนเวียนให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและลดภาระหนี้ให้กับลูกหนี้ได้ หรือเปิดช่องให้มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาใช้ประโยชน์ทรัพย์ด้อยค่าที่ไม่เป็นที่ต้องการของท้องตลาดแต่อาจสามารถนำไปพัฒนาช่วยเหลือประชาชนที่ไร้ที่ดินทำกิน หรือพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมได้อีกทางหนึ่ง สำนักงานกิจการยุติธรรมร่วมกับกรมบังคับคดีและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ทำการศึกษาดูแบบแนวทางการแก้ปัญหาทรัพย์ค้ำการขายทอดตลาดพบตัวแบบการแก้ปัญหาทั้งของไทยและของต่างประเทศที่น่าสนใจที่น่าจะนำมาปรับใช้กับบริบทของประเทศไทย อาทิเช่น การเปิดโอกาสให้นำทรัพย์ไปใช้ประโยชน์โดยวิธีอื่น การบังคับขายคืนเจ้าหนี้ในมูลหนี้ตั้งต้น การประกาศขายทอดตลาดในระบบต่อเนื่องให้สามารถเข้าถึงผู้ซื้อได้กว้างขึ้น การเปิดช่องให้มีการตกลงราคาในราคาประเมินขั้นสูงได้หากนำทรัพย์เข้าประมูลแล้วไม่มีผู้ซื้อราคาโดยไม่จำเป็นต้องลดราคา การให้อำนาจเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือคู่ความร้องขอให้มีการบริหารจัดการทรัพย์สิน และการนำทรัพย์ด้อยมูลค่ามาใช้ประโยชน์โดยหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการช่วยเหลือที่ประชาชนที่ไร้ที่ดินทำกินและไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง แต่การพัฒนาตัวแบบกลไกการจัดการทรัพย์ค้ำการขายทอดตลาดเหล่านี้ในบางประเด็นอาจต้องมีการแก้กฎหมายซึ่งควรมีการศึกษาเชิงลึกต่อไป

ประเด็นอภิปราย

(๑) มีการศึกษาโมเดลที่น่าสนใจเพื่อแก้ไขปัญหาทรัพย์ค้ำการขายทอดตลาด โดยมีการศึกษาของประเทศไทยและต่างประเทศ และมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นหน่วยงานของรัฐที่มีความต้องการนำกลุ่มทรัพย์ค้ำการขายทอดตลาดไปใช้ประโยชน์ เช่น ธนาคารที่ดิน สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นต้น โดยมีรายละเอียดโมเดล ดังนี้

- ประเทศอังกฤษมีการเปิดให้มีการแขวนทรัพย์ยาวทางเว็บไซต์และทำการตกลงราคาได้ในราคาประเมิน (Reserve Price) แต่อาจขัดประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๐๙ และมาตรา ๕๑๖

- ยึดทรัพย์สินนายประกันวางศาลให้ตกเป็นของแผ่นดิน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙)

- กรณีผู้ซื้อปล่อยทิ้งเงินประกันให้ขายต่อผู้เสนอราคาลำดับถัดไป แต่อาจขัดประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๑๖ เป็นไปตามแนวทางของประเทศออสเตรเลียและประเทศนิวซีแลนด์

- กรณีทรัพย์สินติดจำนองขายยากอาจใช้วิธีบังคับขายกลับคืนเจ้าหนี้ในมูลหนี้ตั้งต้น อาจต้องแก้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑๒

- กรณีทรัพย์สินขายยากเปิดช่องให้ร้องขอศาลจัดการทรัพย์สินโดยวิธีอื่น อาจต้องแก้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑๒ ตามแนวทางของประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และแคนาดา

- การรวมทรัพย์สินขายต่างลูกหนี้ อาจต้องแก้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑๒

- การแก้ปัญหาโดยไม่ต้องแก้กฎหมาย เช่น ให้อำนาจที่ดิน สปก. มารับซื้อทรัพย์สินแล้วนำไปจัดสรร/ช่วยเหลือเกษตรกรไร่ที่ทำกิน หรือนำคอนโดมิเนียมหรือคอนโดมิเนียมมูลค่ามาเข้าโครงการบ้านมั่นคงโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

(๒) หากต้องมีการแก้กฎหมายอาจจะเป็นการแก้ไขเพื่อช่วยลดอุปสรรคในการขายทอดตลาดหรือช่วยเปลี่ยนอำนาจในการต่อรอง เป็นต้น หรือเป็นการแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้อง

(๓) แนวทางที่ผู้ซื้อปล่อยทิ้งเงินประกันให้ขายต่อผู้เสนอราคาลำดับถัดไป ต้องมีการพิจารณาว่าจะให้มีการผูกพันเท่าไร โดยอาจพิจารณาจากแนวทางของต่างประเทศ

(๔) ต้องมีการวิเคราะห์เพิ่มเติมในเบื้องต้นว่าจะดำเนินการอย่างไรในประเด็นปัญหานี้ และจะสามารถแก้ไขปัญหาได้หรือไม่ ถ้าสามารถแก้ปัญหานี้ได้สำนักงานกิจการยุติธรรมและกรมบังคับคดีอาจทำการยกร่างกฎหมายขึ้นมาเพื่อนำเข้ามาสู่การพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ เพื่อให้เห็นได้

(๕) ในกรณีของการบังคับโทษปรับ สำนักงานอัยการสูงสุดทำหน้าที่ในการตรวจสอบทรัพย์สิน โดยวิธีการสืบทรัพย์ ได้ทรัพย์สินมาหรือการยึดทรัพย์ และที่มีประเด็นในปัจจุบัน คือ เรื่องทรัพย์สินในคดีอาชญากรรม ซึ่งต้องมีการบังคับโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญา และเห็นปัญหาในเรื่องการติดตามทรัพย์ ที่เมื่อมีการได้ทรัพย์สินมาแล้วขายทรัพย์ไม่ได้ จึงต้องมีกระบวนการที่จะเปลี่ยนทรัพย์เพื่อออกใช้ประโยชน์ โดยการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินหรือหน่วยงานเพื่อเอาไปใช้ประโยชน์

(๖) ประเด็นการยึดทรัพย์สินนายประกันวางศาลให้ตกเป็นของแผ่นดิน จะต้องพิจารณาถึงปัญหาด้านราคา และกระบวนการในการบังคับ ส่วนเรื่องการรวมทรัพย์สินขายต่างลูกหนี้ มักจะเป็นการขายไปพร้อมกันมากกว่า และการแก้ไขปัญหาโดยให้หน่วยงานของรัฐมารับซื้อ เคยมีการพิจารณามาแล้ว แต่มีปัญหาคือ ต้องมีการเสนอราคาสูงสุดถึงจะได้

(๗) มอบหมายให้กรมบังคับคดีจัดทำข้อมูลเพิ่มเติมว่ามีทรัพย์สินที่ขายไม่ได้กี่รายการ เพื่อให้เห็นว่าปัญหาที่ชัดเจนคืออะไร หากสามารถออกกฎหมายในการประกาศขายใหม่และยกระดับค่าเงินที่วางศาลมากขึ้นจะแก้ปัญหานี้ได้ แต่ในกรณีทรัพย์สินที่ไม่มีบุคคลใดต้องการจะทำอย่างไร ส่วนในกรณีของทรัพย์สินที่ด้อยค่าจะมีประเด็นในเรื่องราคา โดยอาจมีการจัดทำให้เห็นเป็นตัวอย่างข้อเท็จจริงพร้อมที่ไปที่มา เป็นต้น ซึ่งอาจต้องไปพิจารณาแนวทางของต่างประเทศประกอบ

(๘) ประเด็นที่ยังคงเป็นกังวลคือเรื่องการขายออนไลน์และวิธีการที่จะเคาะขาย โดยการขายทอดตลาดจำเป็นต้องใช้วิธีการเคาะขายอย่างเดียวหรือไม่ ซึ่งจะเป็นประเด็นทางกฎหมาย แต่หากทรัพย์สินที่ยึดมาเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีราคา แม้จะมีการแก้กฎหมายก็ได้ช่วยทำให้ทรัพย์สินที่ยึดมากลับมามีราคาและนำกลับไปใช้ประโยชน์ในท้องตลาดได้ ดังนั้น การจะแก้กฎหมายจึงควรต้องพิจารณาให้รอบคอบว่ามีความ

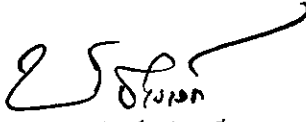
จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายหรือไม่ เนื่องจากกฎหมายจะเข้ามาช่วยในเรื่องการลดอุปสรรคและการเปลี่ยนอำนาจในการต่อรองเท่านั้น

มติที่ประชุม มอบหมายให้กรมบังคับคดีดำเนินการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้ทราบที่มาของปัญหาให้ชัดเจน รายละเอียดของทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดไม่ได้ และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน เพื่อนำเสนอเข้าสู่วาระเพื่อพิจารณาในการประชุมคณะอนุกรรมการฯ ครั้งถัดไป

เลิกประชุม เวลา ๑๖.๐๐ น.

สุกฤษฏ์ สุกฤษฏ์
(นางสาวสุดาพร สุกฤษฏ์)
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้จัดรายงานการประชุม

กมล วิฑิต
(นางชัตติยา รัตนติลก)
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้จัดรายงานการประชุม

(นายชัยวัฒน์ รังเล็ก)
อนุกรรมการและเลขานุการ
ผู้ตรวจรายงานการประชุม